

DİNLER ARASI ESAS ORTAK NOKTALAR VE DETAYLARDAKİ FARKLAR

Din, kaynak itibarı ile ve mahiyet itibarı ile hayat ve biyoloji ile özdeş olduğundan o da hayat gibi sadece bir tanedir. Fakat çeşitleri ve şekilleri renkli renkli ve değişik olur; yani ihtiyaca binaen özünden bir şey kaybetmeden, değişik formlar ve şekiller alır.

Evet din de, hayat da köken itibarı ile gaybidirler, metafizik asıllıdırlar. Sonsuzluk içerirler. Fakat dar dünyanın imkânlarına ve şartlarına göre şekil alırlar. Varlık da gerçek manası ile sadece Birdir. Ortamların ve uzamın kabiliyetine göre tecelli edip şekiller alır. Fakat hiçbir zaman bu bireysel şekiller O sonsuz varlığın aslını tam manası ile temsil edemezler. Çünkü biri sonsuzdur, diğerleri ise sonludurlar.

Hemen belirtelim ki; gerek varlığın gerek dinin bütün bu çeşitlerine rağmen beş temel renkte hepsi birleşirler.

- 1- *Kutsallık...*
- 2- *Tevhit ve birliği esas almak...*
- 3- *Samimiyet ve uhreviliği esas almak...*
- 4- *Varlığın özü olan düzen ve yasayı yaşatmak...*
- 5- *Dünya ve ahirette gelişmeyi ve mutluluğu gerçekleştirmek...*

Bütün semavi kitapları incelediğinizde, bütün ayet ve pasajlarında bu beş temel rengi görürsünüz. Ve semavi kitapların hiçbirinde *dinler* kelimesi geçmiyor. Sadece *din* kelimesi tekil olarak geçiyor.

Evet, Allah'ın bir olduğu gibi, din de hayat da birdir. Fakat dinin pratiklere geçirilmiş şekilleri olan şeriatlarda, metot ve yöntemlerde çeşitlilik olabilir. Ve bu da insanlığın terakki etmesi için ilâhî bir tetiklemedir. Asıl kınanan durum, dinlerin yanlış anlaşılmasından kaynaklanan milliyet haline gelen bencil davranışlardır. Maide suresi 48. ayetin ifadesi ile şeriatlardaki bu çeşitlilik bir yarış kaynağıdır. Onun için milletler arasında düşmanlık olabilir. Fakat dinler ve özellikle semavi kitaplar arasında düşmanlık olamaz.

Kur'anın birçok ayetinde, Yahudi ve Hıristiyanların yanlış davranışları eleştirilirken, onları Tevrat ve İncil ile amel etmeye teşvik etmesi bunun kesin bir delilidir. Az sonra bu gibi ayetlerin tefsirine geçeceğiz.

Evet, Kur'ânda dinin hâkim olduğu toplum bahara benzetilir. Orada insanlar vahiy yağmuru altındadırlar. Kimi aklını kullanır, ağaç olur; kimi nefsinin dinler, çürür gider. (Bakınız Rum suresi 24. ayet) Tabiatıta olduğu gibi; bu bahar ortamının da dört ana rengi vardır. Ortadoğu ortamında bunlar sırası ile Yahudilik, Hıristiyanlık, Mecusilik ve İslam'dır. Diğer dünya kıtalarında bu hakikatlerin ismi değişik olmakla beraber, mahiyetleri birdir.

Yahudilik, dinin maddi yapısının, şeriatın egemen olduğu oluşum demektir.

Hıristiyanlık, ihlâsın, maneviyatın ve ruhaniliğin egemen olduğu toplum demektir.

Mecusilik, her iki tarafı kabul etmekle beraber, zaman ve zeminin yetersizliğinden onları birleştirmeye muvaffak olamamaktır.

İslam ise, kelimenin de ifade ettiği gibi, bu iki ucu birleştirip barıştırmak demektir. Fakat dünyadan ziyade ahireti esas aldığı için, Hıristiyanlar Müslümanlara, Yahudilerden daha yakındırlar diye Maide 72’de mealen bildiriliyor. Demek bu gibi ayetlerde Yahudi milletine bir düşmanlık yapılıyor, değildir. Ve tarihte de Yahudiler ve Müslümanlar birbirlerine çok az düşmanlık etmişlerdir.

Büyük ağabeyim Cemal Uşak, benden dinler arasındaki ortak noktalar ile ilgili bir kitap yazmamı istedi. Ben cevaben, Aynı noktalar yoktur ki, ortak noktalar kalsın, dedim. Fakat sonra onu haklı gördüm. Çünkü Maide sûresinde bu konuda 15-20 ayet var ki, yanlış anlaşılıyor. İşte biz bu makalede sadece bu ayetlerin tefsirini yapıp bu makaleyi bitirmeye çalışacağız.

Hemen hatırlatalım ki; inanç esasları birdir, pratikleri de on emirden başka bir şey değildir. Fakat işler kurumlaşınca, Havra, Kilise ve Cami kurum olarak devreye girince, gerekçesiz şekiller ve formaliteler devreye girmiştir... Hz. İsa’nın bu konuda Ferisilere yaptığı şiddetli karşılık gibi; Hz. Muhammed de Yahudilerin çoğuna ve Hıristiyanların bir kısmına şiddetli muhalefet etmiştir.

İşte zaman ve zemine göre oluşan bu ıslah hareketlerinin, etbalarınca terörizme ve antisemitizme kaynak oluşturmaması için, bu konudaki ayetleri sırası ile tefsir edeceğiz. İncil’deki yanlış anlaşılan noktaları ise İlmî ve Edebî Açıdan İncil kitabımıza havale ediyorum.

Madde 1: Ortak imanın yüceliği...

Maide 5: (Mealen) *Dindarların birbirinin yemeklerinden yemeleri ve eş almaları helaldir. Burada bağ imandır. Kim imanın bu yüce değerini inkâr ederse onun bütün yaptıkları boşa çıkar ve ahirette zarar edenlerden olur.*”

Maide 69’da ise bu imanın ölçüsünü anlatıyor: *Müslümanlardan, Yahudilerden, Sabiilerden, Hıristiyanlardan kim Allah’a ve ahirete inanırsa ve yararlı işler yaparsa, onlara ne korku vardır ve ne de üzülmeler.*” (Yani cennetliktirler ve Allah’ın dostudurlar.)¹

Madde 2: Hiçbir millet bütünüyle lanet edilmiş değildir.

Burada not olarak Maide 78-81. ayetler ile Maide 12-13. ayetlerdir. Hemen belirtelim ki, Beni İsrail kavramı küçük çapta ve ilk gerçek örneğinde Yahudiler iken daha sonra, dindar medenî milletler manasında kullanılmıştır. Bu mesele Kur’ânın birçok ayetinden ve Tevratın birçok babından anlaşılıyor. (Bkz. Geçmiş ve Gelecek Arasında Tevrat kitabımız.)

Maide 78: *Beni İsrail’den kâfir olanlar, Davud ve İsa ibn-i Meryem dili ile lanetlendiler. Çünkü isyan ediyorlardı ve azıyorlardı.*

Bu ayette 4–5 önemli ipucu var: **a)** Bütün Beni İsrail lanetlenmiş değildir. Sadece kâfir olanları lanetlenmiştir. **b)** Neden Davud ve İsa dili ile?.. Çünkü Davud, dindar devleti ve dindar

¹ Bakınız Yunus sûresi 62. Ayet.

dünyayı temsil ediyor. İsa ise maneviyatı ve uhreviliği temsil ediyor. Demek, medenî, bilgili milletler, kâfir olunca, hem dünyadan hem de ahiretten mahrum kalıyorlar, yani lanetlenmiş oluyorlar. Lanet, kelime olarak mahrumiyet demektir. c) Dar manası ile Yahudiler, tarihte, Davud (a.s.)'ı tam dinlemedikleri gibi, vahiy ve kelam olarak değil insanoğlu olarak peygamber İsa'yı da (Meryem Oğlu Mesih) tam dinlemedikleri için, 2500 senedir çekiyorlar. d) Bir millet, dindar bir devletin ve mistik bir hareketin emri altına girmezse isyankârlığa mahkûm olur.

Ayet 79: *Yahudiler, İğrenç şeylerin işlenmesini gözleriyle gördükleri halde birbirlerini engellemiyorlardı. Çok iğrenç bir duruma düşmüşlerdi.*

Ayet 80: *Yöneticilerini dinsizlerden seçiyorlardı. Ve dinsizlerle dost oluyorlardı. Onun için dünyayı bozacak işlere talip oluyorlardı. Ve Allah'ın gazabını celb ediyorlardı...*

Ayette geçen *teveli* kelimesi, siyasi otorite seçmek demektir.

Ayet 81: *Eğer bunlar Allah'a ve peygambere inanmış olsalardı, kâfirleri başlarına lider seçmezlerdi, dinsizlerle dost olmazlardı.*

Ayet 82: *İşte böyle olan Yahudiler, dinsizler kadar Müslümanlara düşman olacak; Hıristiyanlarda ise -ruhanilik ve papalık esas olduğu için- onlar böyle bir duruma düşmeyeceklerdir.*

Ayet 12: *Benî İsrail'den vahiy ile söz aldık ve onlardan 12 kabile –Millet, Mezheb, Tarikat– seçtik. Onlar da bu hizmete karşı cenneti hak ettiler. Fakat bu sözlerinden cayanların kalbi katılaştı, kitaplarının manaları ile oynamaya çalıştılar. Kendilerine ders çıkarmadılar ve hainlik yaptılar. Bununla beraber (ey elçi) sen onları affet, onlara yumuşak davran. Çünkü Allah iyilik yapanları sever. ”*

Ayet 14: (Meal) *Hıristiyanlardan da Hıristiyan olduklarını iddia edip de Yahudileşmiş olanlar vardır.*

Ayet 43: *Seni nasıl hakem seçerler. Hâlbuki Tevrat yanlarındadır. İçinde Allah'ın hükmü yazılıdır. Yine bundan sonra da yüz çeviriyorlar. İşte bunlar asla inanmış değildir.*

Ayet 44: *Şüphesiz Biz, Tevrat'ı indirdik. Onda hidayet ve nur vardır. İslam olmuş peygamberler, Yahudi milleti için onunla hüküm verirlerdi. Rabbaniler ve Allah'ın kitabından koruyabildikleri kadarıyla -ki o kitabı tam korumakla yükümlü idiler- Yahudi âlimleri de onunla hüküm verirlerdi. (O kitapta demiştik ki: Ey hâkimler!) Sakın insanlardan korkmayın, yalnızca Ben'den korkun ve ayetlerimizi ucuz bir fiyata satmayın. (Ve bilin ki) kim, Allah'ın hükümleriyle hüküm vermezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.*

Ayet 45: *Ve Tevrat'ta Yahudiler üzerine yazdık ki; cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralanmalarda kısas vardır. Kim hakkını bağışlarsa, o onun günahları için bir keffarettir. Artık kim, Allah'ın hükümlerini uygulamazsa, onlar zalimlerin ta kendileridir.*

Ayet 46: *Peşlerinden Meryem Oğlu İsa'yı elindeki Tevrat'ı tasdik edici olarak gönderdik. İçinde nur ve hidayet olan, önündeki Tevrat'ı doğrulayıcı olarak, kendini koruyanlar için vaaz, hidayet verici olan İncil'i ona verdik.*

Ayet 47: *Artık İncil ehli Allah'ın İncil'de indirdikleriyle hükmetsinler. Kim (İncil'deki) o indirdikleri ile amel etmez, onun yol göstermesine kulak asmazsa, işte onlar, fasıkların ta kendileridir.*

Ayet 48: *Ve sana da hak ve hakikat ile dolu, önündeki (semavi) kitapları doğrulayıcı ve koruyucu olarak Kur'ânı (kitabı) indirdik. Artık aralarında Allah'ın indirdikleriyle hükmet. Sana gelen hak ve hakikatten vazgeçip onların heva ve heveslerine uyma. Sizden her birinize ayrı bir şeriat ve yol tayin etmişiz. Eğer Allah isteseydi, sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat size verdikleri konusunda sizi denemek için (ayrı ayrı ümmetler kılmuştur.) Artık iyilik ve hayratta yarışın. Hepiniz Allah'a döneceksiniz. O sizin ihtilaf ettiğiniz konuların (hakikatini) size haber verecektir."*

Ayet 49: *Ve onlar arasında Allah'ın indirdikleriyle hükmet. Onların hevalarına uyma ve Allah'ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni vazgeçirmelerinden kendini koru. Eğer Allah'ın hükümlerini kabul etmeyip sırt çevirirlerse, bil ki bu, günahlarından dolayı Allah'ın, onlara musibet vermek istiyor olmasındandır. Şüphesiz insanların çoğu fasıktırlar. (İlâhî yasalara uymazlar.)*

Ayet 50: *Yoksa Cahiliyyet (ve vahşet) yasalarını mı istiyorlar?! Hâlbuki araştıran bir toplum için kim, Allah'tan daha güzel hüküm ve yasa koyabilir?*

Ayet 51: *Ey iman eden Müslümanlar! Böyle olan Yahudi ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse o da onlardandır. Şüphesiz Allah, zalim olan bir topluma doğru yolu göstermez.*

Bu dokuz ayet ile 66-70. ayetler Yahudileri ve Hıristiyanları kitapları ile amel etmelerine teşvik ediyor, onların, dindar Müslümanları bırakıp dinsiz komünistlerle, müşriklerle işbirliği yapmalarını kınıyor. Ve böyleleri ile Müslümanların işbirliği yapmalarını ve dostluk kurmalarını yasaklıyor. İşte siz de ayetleri aynen okuyabilirsiniz.

Şimdilik sırası ile dinler arasındaki temel noktalara temas edelim:

Birinci Etap imandır.

- 1- Allah'a iman
- 2- Meleklerle iman
- 3- Vahye iman
- 4- Ahirete iman
- 5- Peygamberlere uymanın gerekliliğine iman
- 6- Kadere, teslimiyete iman

İkinci Etap On Emir bütün ortak değerlerdir.

- 1- Adam öldürmemek
- 2- Zina etmemek
- 3- Sarhoş olmamak
- 4- Haksız kazanç elde etmemek
- 5- Ana- babaya karşı gelmemek
- 6- Yalan yere yemin etmemek
- 7- Yalancı şahitlik yapmamak

- 8- Allah'a şirk kořmamak
- 9- Hırsızlık yapmamak
- 10- Kesin delil olmadan yargılamamak, iftira etmemek...

Üçüncü Etap

- 1- Bütün peygamberler, miracı yaşayıp Allah ile müşerref olmuşlardır.
- 2- Bütün dinler ataerkildirler. Kendilerine din gelmeyen vahşiler anaerkildirler.
- 3- Dinler arasında bölücülük yapmak bütün dinlerde yasaktır. Bu konuda İncil ve Kur'ânda birçok ayet vardır.

Geri kalan noktalar için, Hz. Muhammed'in bir sözünün açıklamasını ve ehl-i kitapla alakalı ayetlerle ilgili bir makalemi ve İncil ile Tevrat üzere yazdığım kitapların girişlerini size sunuyorum. Sanırım yeteri kadar izahat olacaktır. Bu konuda Yahudiler ile Hıristiyanların ve Müslümanların çatışmasını önleyecek yeterli cevaplar vardır.

Selam ve hürmetler eder, hayırsever dualarınızı beklerim.

Unuttuğum bir nokta daha var: Kutsal kitaplar esas alınırsa, dinler arasındaki farklar, bir dinin değişik mezhepleri arasındaki farklardan fazla değildir. Bu kardeşiniz, kutsal kitaplardaki bütün detayların ve dinlerde metoddan kaynaklanan bütün farklılıkların birer mucize bilgi olduğunu ispat etmeye hazırdır.

Bahaeddin Sağlam